



Odpovědnost v právu životního prostředí II.

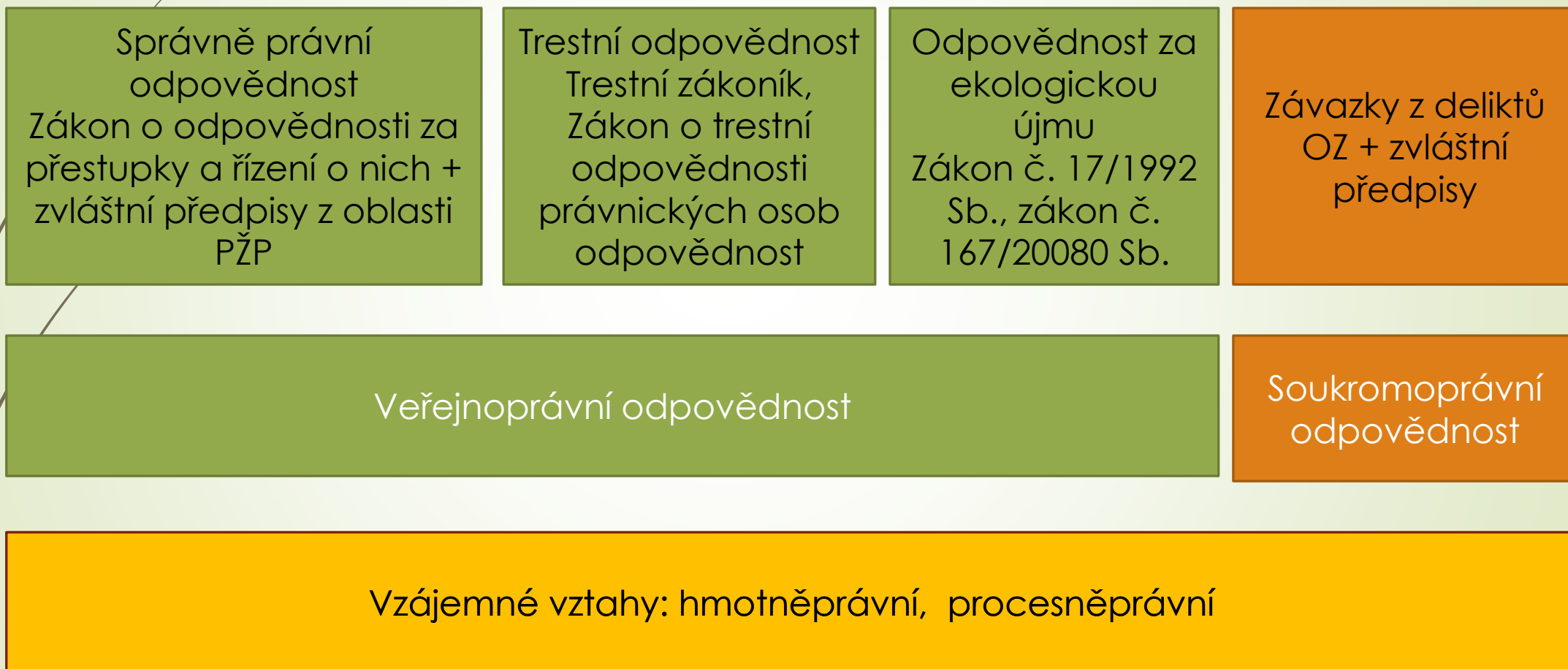
Závazky z deliktů v oblasti životního prostředí
Odpovědnost za ekologickou újmu.

PŽP II

Podzim 2023

IVANA PRŮCHOVÁ

System právní odpovědnosti v oblasti životního prostředí



Mezinárodní úprava

► Komplexní úprava:

- Úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za škody způsobené činnostmi nebezpečnými životnímu prostředí („Luganská“, Lugano, 1993)
 - Úmluva Rady Evropy, dosud nevstoupila v platnost

► Dálší aspekty ochrany ŽP

- Např. odpovědnost za jaderné škody (Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za škody (Vídeň , 1963) ve spoj. se Společným protokolem o aplikaci Vídeňské úmluvy a Pařížské úmluvy z roku 1988 (Sdělení MZV č. 133/1994 Sb.)

Právo EU

- ▶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí, ve znění Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/21/ES o nakládání s odpady s těžebního průmyslu a o změně Směrnice 2004/35/ES
 - ▶ bližší informace např.:
 - ▶ ZPRÁVY KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu podle čl. 18 odst. 2 směrnice 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí
 - ▶ 2010: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52010DC0581>
 - ▶ 2014: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52014DC0204>
 - ▶ Ekologická újma – srovnávací studie, Parlamentní institut, 2018
 - ▶ <file:///F:/EKOLOGICK%C3%81%20%C3%9AJMA/pi-4-026.pdf%20Ekologick%C3%A1%20%C3%BAjma%20Parlamentn%C3%AD%20studie%20-%20srovn%C3%A1n%C3%AD.pdf>
- ▶



5

Závazky z deliktů v oblasti životního prostředí



Náhrada újmy na ŽP – závazky z deliktů

- „Závazky z deliktů“ (§ 2894 a násl. OZ)
 - Náhrada **majetkové** a **nemajetkové** újmy (tj. i **újmy na ŽP**)
 - ✦ základní ustanovení (vč. prevence)
 - ✦ povinnost nahradit újmu
 - ✦ způsob a rozsah náhrady

Prevence

- Prevence
 - § 2900 OZ
 - „Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k **nedůvodné újmě** na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného“
 - Na rozdíl od právní úpravy v OZ 1964 (§ 415):
 - **§ 2900 OZ neobsahuje výslovně povinnost prevence újem na životním prostředí a přírodě**
 - Diskuse
 - Prevence v jiných právních předpisech (veřejnoprávních)
 - - oblast životního prostředí
 - např. zákon o životním prostředí, lesní zákon, zákon o ochraně přírody atd.



Prevence

- Prevence v jiných právních předpisech
 - vztah k obecné prevenci dle OZ
 - Speciální právní předpisy
 - řada předpisů z oblasti životního prostředí (viz dále) ukládá preventivní povinnosti
 - každému
 - specificky vymezeným subjektům
 - Porušení preventivních povinností a povinnost k náhradě škody

Náhrada škody na ŽP

- Subjektivní odpovědnost:
- § 2910 OZ:
 - „Škůdce, který **vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem** a zasáhne tak **do absolutního práva** poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který **zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.**“
- Domněnka nedbalosti
- § 2911 OZ
 - „Způsobí-li škůdce poškozenému škodu **porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti.**“

Náhrada škody na ŽP

- ▶ Objektivní odpovědnost
- ▶ § 2895 OZ
- ▶ Škůdce je povinen nahradit škodu **bez ohledu na své zavinění v případech stanovených zvlášť zákonem.**

Náhrada škody způsobené provozní činností

- § 2924 OZ
- Objektivní odpovědnost
- **Škoda z provozní činnosti**
 - kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí.
 - **Liberace:**
 - ✦ Povinnosti se zproští, prokáže-li, že **vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.**

Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným

- § 2925 OZ
- Objektivní odpovědnost, absolutní
- Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným
 - ▶ zvýšené nebezpečí, riziko nepříznivých následků
- Kdo provozuje **závod nebo jiné zařízení zvláště nebezpečné**, nahradí škodu způsobenou zdrojem zvýšeného nebezpečí;
- provoz je **zvlášť nebezpečný, nelze-li předem rozumně vyloučit možnost vzniku závažné škody ani při vynaložení řádné péče**.
- **Ne:**
 - škodu způsobila zvnějšku vyšší moc nebo
 - způsobilo ji vlastní jednání poškozeného nebo
 - neodvratitelné jednání třetí osoby;Ujednají-li se další důvody zproštění, nepřihlíží se k tomu.

škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným

Pojem „provoz zvlášť nebezpečný“ (§ 2925 OZ)

○ má se za to, že **provoz je zvláště nebezpečný**, pokud se provozuje **továrním způsobem** nebo pokud se při něm **výbušná** nebo **podobně nebezpečná látka** používá nebo se s ní nakládá.

○ význam dosavadní a budoucí judikatury

○ **význam environmentální legislativy**

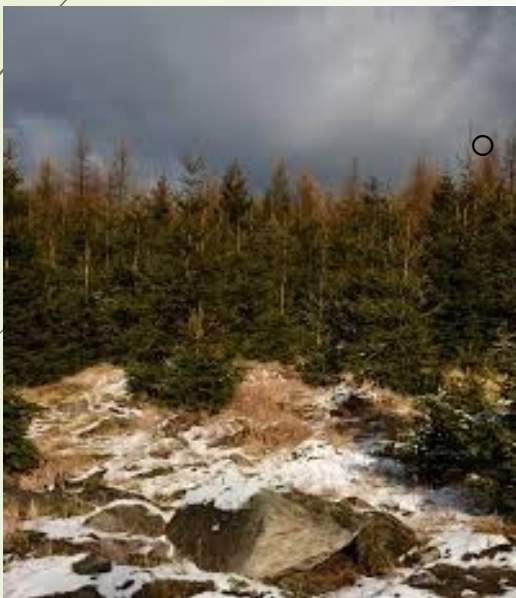
▶ Provozy se „zvýšenými riziky“ (vybrané záměry EIA, IPPC technologie, provozy podléhají režimu zákona o prevenci závažných průmyslových haváriích, jaderná zařízení dle atomového zákona apod.)

Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným

➔ § 2925/20Z

- Je-li z okolností zřejmé, že provoz (zvlášť nebezpečný) významně zvýšil nebezpečí vzniku škody, ačkoli lze důvodně poukázat i na jiné možné příčiny, soud zaváže provozovatele k náhradě škody v rozsahu, který odpovídá pravděpodobnosti způsobení škody provozem.

Poškození lesních porostů imisemi



○ <http://www.ceska-justice.cz/2017/08/energeticke-firmy-se-bouri-proti-tomu-jak-lesy-cr-vycisluji-skody-na-porostech/>

○ [Zdroj: http://www.krusnohorsky.cz/2016/07/25/lesy-cr-obnovuji-krusnohorske-lesy/](http://www.krusnohorsky.cz/2016/07/25/lesy-cr-obnovuji-krusnohorske-lesy/)

Poškození lesních porostů imisemi

- ▶ rozsáhlá judikatura dle OZ1964 i OZ2012
 - ▶ K diskusi aktuálně:
 - ▶ Původci imisních poškození lesních porostů a jejich provozy:
 - ▶ ? Provozy zvlášť nebezpečné x běžné provozy
 - ▶ - význam z hlediska možné LIBERACE!
 - ▶ např. energetické
 - ▶ Imisní škody
 - ▶ mj. ! novela vyhlášky č. 55/1999 Sb. (§ 2/7)
 - ▶ příčinná souvislost
 - ▶ Např. Rozsudek Nejvyššího soudu 25 Cdo 3989/2015-811 ve spoj. s Usnesením Ústavního soudu ze dne 12.12.2017 sp.zn. I. ÚS 1821/16
 - ▶ **! Rozsudek NS ZE DNE 23.3.2023 sp.zn. 25 Cdo 1152/2021-38**
 - ▶ náhrada škody způsobené na lesním půdním fondu a lesních porostech imisemi vypuštěnými do ovzduší (LČR,s.p. proti ORLEN Unipetrol RPA, s.r.o.)



Škoda na nemovité věci

- § 2926 OZ

- Škoda na nemovité věci

- *kdo, byť oprávněně provádí nebo zajišťuje práce, jimiž se jinému působí škoda na nemovité věci, nebo jimiž se držba nemovité věci znemožní nebo podstatně ztíží, nahradí škodu z toho vzniklou.*

- *Není zakotvena možnost liberace*

Škoda z provozu dopravních prostředků a ŽP

- Škoda z provozu dopravních prostředků

- § 2927 OZ

- Objektivní odpovědnost

- ✦ **Kdo provozuje dopravu, nahradí škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu. Stejnou povinnost má i jiný provozovatel vozidla, plavidla nebo letadla, ledaže je takový dopravní prostředek poháněn lidskou silou.**

- ✦ povinnosti nahradit škodu se nemůže provozovatel zprostit, byla-li škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu.

- ✦ Liberace:

- Ostatní případy (tj. nemající původ v provozu)

- povinnosti nahradit škodu se provozovatel zprostit, **prokáže-li, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat.**





Další skutkové podstaty s možným vztahem k újmám na ŽP (jeho složkách)

- Škoda způsobená věcí (§ 2936, 2937 OZ)
- Škoda způsobená zřícením budovy nebo její části (§ 2938 OZ)
- Škoda způsobená vadou výrobku (§ 2939 a násl. OZ)
- Škoda způsobená zvířetem (§ 2933 a násl. OZ)

Náhrada nemajetkové újmy a ŽP

- **Náhrada při poškození věci** (2969/2 OZ)
 - Např. dřevina/strom jako objekt ŽP
 - ✦ *Poškodil-li škůdce věc ze svévole nebo škodolibosti, nahradí poškozenému CENU ZVLÁŠTNÍ OBLIBY.*
 - „nemajetková újma sui generis“
 - ✦ Z judikatury:
 - ✦ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.11.2018, sp.zn. 25 Cdo 992/2018 (viz dále)

Z JUDIKATURY AD „Cena zvláštní obliby“:

POKÁCENÍ A POŠKOZENÍ STROMŮ

- ▶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.11.2018, sp.zn. 25 Cdo 992/2018 (ve spoj. usnesení II ÚS 564/19 ze dne 30.3.2020/ústavní stížnost odmítnuta)
- ▶ Poškození věci ze svévole nebo škodolibosti podle § 2969 odst. 2 o. z. je založeno na **úmyslném počínání škůdce**. Jeho **úmysl musí mít zvýšenou intenzitu**, která se projevuje buď zcela neopodstatněným zásahem do práv poškozeného, spojeným zpravidla s **potěšením či radostí** ze škodního počínání samotného **nebo se zjevnou neúctou k cizím právům (svévole)**, či **zaměřením škodního počínání právě proti poškozenému s cílem ublížit mu prostřednictvím útoku na specifický majetek**, což je typicky spojeno s potěšením škůdce, že se tím nepříjemně dotkl konkrétního poškozeného (škodolibost).
- ▶

Způsob náhrady

- **Způsob náhrady škody (majetkové újmy)**

- § 2951/1 OZ

- **Restitutio in integrum**

- ✦ Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu
 - ✦ oblast životního prostředí - výhody, nevýhody

- **Peněžní náhrada**

- ✦ není-li dobře možné nahradit naturálně nebo
- ✦ žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.

- **Způsob náhrady nemajetkové újmy**

- § 2951/2

- ✦ Přiměřené zadostiučinění
 - v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy

Náhrada škody/újmy na ŽP dle zvláštních předpisů - přehled

- **Speciální případy odpovědnosti za škodu mimo občanský zákoník – např.**
 - zák.č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
 - zák.č. 44/1988 Sb.,o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)
 - zák.č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání ionizujícího záření (atomový zákon)
 - zák.č. 449/2001 Sb., o myslivosti
 - zák.č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon)
 - Zák.č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči
- **Vztah speciálních předpisů k občanskému zákoníku:**
 - *nestanoví-li zvláštní/jiné předpisy jinak, použije se subsidiárně občanský zákoník*

Zvláštní předpisy – vztah k OZ

- ▶ ? jak se terminologie OZ2012 promítne do zvláštních předpisů, které obsahují (z období před nabytím účinnosti OZ2012) nejednotnou terminologii
 - ▶ Nejednotnost i v dosavadní terminologii
 - ▶ „odpovědnost za škodu“
 - ▶ „povinnost nahradit škodu“
 - ▶ Možné varianty řešení:
 - ▶ překlenutí výkladem
 - ▶ Výslovné sjednocení terminologie (tj, náhrada pojmosloví „odpovídá za škodu“ formulací „je povinen nahradit škodu“ novelizací právních předpisů
 - ▶ postupná realizace
 - ▶ diskuse

Zákon o náhradě škody způsobené zvláště chráněnými živočichy

- Zákon č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- poskytování náhrad škod způsobených:
 - vybranými zvláště chráněnými živočichy (vybranými živočichy) a
 - náhrad škod způsobených v letech 2021, 2022 a 2023 kormoránem velkým (*Phalacrocorax carbo* L.) na rybách.
- **Vybraní zvláště chránění živočichové:**
 - *bobr evropský (Castor fiber L.),*
 - *vydra říční (Lutra lutra L.),*
 - *los evropský (Alces alces L.),*
 - *medvěd hnědý (Ursus arctos L.),*
 - *rys ostrovid (Lynx lynx L.),*
 - *vlk (Canis lupus L.).*
- odpovědnost státu
- SPECIFIKA:
 - speciální preventivní povinnosti
 - lhůty
 - oznamovací povinnost
 - subsidiarita OZ

Škody působené vlky



- ▶ <http://www.reflex.cz/clanek/info-x/51702/bratrcku-zavirej-vratka-vlci-ve-francouzskych-alpach-terorizuj-ovce.html>
- ▶ <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality1/chovatele-dostavaji-nahrady-za-skody-zpusobene-vlkem-93614/>

Škody působené bobry



Zdroj:https://www.google.cz/search?q=%C5%A1kody+na+les%C3%ADch&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKewjbsNiojfjPAhWFK8AKHcBZCOcQ_AUICCGb&biw=1280&bih=913#imgdii=CxS48XxnrnNg8M%3A%3BCxS48XxnrnNg8M%3A%3BBr6j16SqA6sDaM%3A&imgc=CxS48XxnrnNg8M%3A

Zákon o myslivosti

- Zák.č. 449/2001 Sb. o myslivosti
 - Škody způsobené
 - uživatelem honitby při provozování myslivosti
 - zvěří
 - na zvěří
 - Speciální ustanovení, vazba na prevenci, lhůty a orgány k uplatnění
 - Subsidiarita OZ



- Zdroj obrázků:
- <http://www.silvarium.cz/lesnictvi/pate-opakovani-celorepublikove-inventarizace-skod-zveri>
- <http://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2012/Kveten---2012/Jsou-divocaci-take-tak-mlsni-jako-my->

Vodní zákon

- Zák.č. 254/2001 Sb. o vodách
- § 29 ZTRÁTA PODZEMNÍ VODY
 - Ztráta vody:
 - snížení vydatnosti,
 - zhoršení jakosti
 - NÁHRADA:
 - prioritá naturální náhrady
 - uvedení do původního stavu
 - náhradní zdroj
 - peněžní, nelze-li plnit naturálně
 - ve výši odpovídající snížení hodnoty nemovitosti
 - Pozn. MAJETKOPRÁVNÍ REŽIM „vody“ – viz pozemkové právo, I. Semestr PŽP I



Zákon o rostlinolékařské péči

- Zák.č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči
 - **Úhyn včel, úhyn zvířete, ryb v důsledku použití přípravku na ochranu porostu**
 - preventivní povinnosti
 - povinnosti při zjištění škod
 - lhůty
 - Subsidiarita OZ



Horní zákon

- ▶ Zák.č. 44/1988 Sb.
- ▶ **„důlní škody“**
 - ▶ při vyhledávání, průzkumu ložisek
 - ▶ při dobývání ložisek
 - ▶ zřizování důlních děl
 - ▶ v důsledku odvalového , výsypkové, kalové hospodářství
 - ▶ při likvidaci starých důlních děl
- ▶ Objektivní odpovědnost
- ▶ Vztah k OZ

Atomový zákon

- Zákon č. 18/1997 Sb. („zbytkový“)
- **„jaderné škody“:**
 - Vídeňská úmluva
 - atomový zákon – specifika
 - lhůty, limitace
 - Občanský zákoník
 - Objektivní odpovědnost
- Tj. ! „NOVÝ ATOMOVÝ ZÁKON“ - č. 263/2016 Sb., úč.1.1.2017-
- NEŘEŠÍ ODPOVĚDNOST ZA JADERNÉ ŠKODY
- zbytkově zůstávají platit ustanovení dosavadního zákona č. 18/1997 Sb.
- příprava nového zákona o náhradě jaderných škod

Předpisy/zákony upravující vstupy na cizí pozemky a náhradu škody při vstupech na cizí nemovitosti

- upravuje řada právních předpisů
- vstupy dle povahy oprávněného subjektu
 - orgánů (oprávněných úředních osob – kontrolní/inspekční činnosti atd. – environmentální předpisy, jiné předpisy)
 - osob provádějících činnost (průzkumovou, stavební správců komunikací, vodních toků atd.)
 - každého
 - **povinnost k náhradě škody vzniklé v důsledku výkonu oprávnění**
 - **NŠ – ev. specifika dle příslušného zákona + subsidiarita OZ**

Náhrada újmy a sousedská práva/privilegované imise

- § 1013/2 OZ

- tzv. **privilegované imise**

- jsou-li imise důsledkem **provozu závodu nebo podobného zařízení**, který byl úředně schválen, má **soused právo jen na náhradu újmy v penězích**, i když byla újma způsobena okolnostmi, k nimž se při úředním projednávání nepřihlédlo.
 - to **neplatí**, pokud se při provádění provozu překračuje rozsah, v jakém byl úředně schválen
 - Vztah k NŠ způsobené provozní činností a provozem zvlášť nebezpečným

Náhrada újmy na přirozených právech člověka ve vztahu k právu na příznivé životní prostředí

➤ Náhrada při újmě na přirozených právech člověka

➤ Východiska:

➤ Ochrana osobnosti člověka a právo člověka na život v příznivém životním prostředí

➤ Hlava II, díl 2 (Fyzické osoby), oddíl 6 Osobnost člověka

➤ § 81/1 OZ

- Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv

➤ § 81/2

- *Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a **právo žít v příznivém životním prostředí**, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy*

➤

Náhrada újmy na přirozených právech člověka ve vztahu k právu na příznivé životní prostředí

§ 82/1

- ▶ Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.
- ▶ § 82/1 neobsahuje restituční nárok – **zadostičinění**
 - ▶ - ? vztah k § 2910 OZ - subjektivní povinnost k NŠ ve spoj. S § 2956 OZ
 - ▶ Blíže viz přednáška Ústavní zakotvení ochrany životního prostředí – a v rámci ní právo na příznivé životní prostředí



Odpovědnost za ekologickou újmu

37



Odpovědnost za ekologickou újmu

➤ Právo EU

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí, ve znění Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/21/ES o nakládání s odpady s těžebního průmyslu a o změně Směrnice 2004/35



bližší informace např.:

- ZPRÁVY KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu podle čl. 18 odst. 2 směrnice 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí

- 2010:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52010DC0581>

- 2014:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52016DC0204>

- Ekologická újma – srovnávací studie Parlamentní institut, 2018

- <file:///F:/EKOLOGICK%C3%81%20%C3%9AJMA/pi-4-026.pdf%20Ekologick%C3%A1%20%C3%BAjma%20Parlamentn%C3%AD%20studie%20-%20srovn%C3%A1n%C3%AD.pdf>

Odpovědnost za ekologickou újmu

39

- **Prameny:**

- Zák.č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
- Zák.č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a její nápravě
 - ✦ *Vztah zák.č. 17/1992 Sb. a zák.č. 167/2008 Sb.*
- Zvláštní („složkové“) předpisy
 - ✦ Nápravná opatření
 - Zákon o ochraně přírody a krajiny - § 86
 - Zákon o vodách - § 42
 - Zákon o ochraně ZPF - § 3
 - Lesní zákon - § 51
 - Lázeňský zákon - § 43
 - ✦ *Vztah zákona o ekologické újmě a zvláštních předpisů*

Odpovědnost za ekologickou újmu

POJEM A
ODPOVĚDNOST
ZA
EKOLOGICKOU
ÚJMU DLE
ZÁKONA Č.
17/1992



POJEM A
ODPOVĚDNOS
T ZA
EKOLOGICKOU
ÚJMU DLE
ZÁKONA Č.
167/2008 Sb.


Ekologická újma – odstraňování EÚ- opatření k nápravě/nápravná opatření

► Odstraňování EÚ/opatření k nápravě



Ekologická újma: Vztah zákona o EÚ a zvláštních/jiných předpisů (§ 21 ZoEÚ)

- ▶ Pokud tento zákon nestanoví jinak, postupuje se při ukládání preventivních nebo nápravných opatření podle zvláštních právních předpisů.
- ▶ Příslušný správní orgán rozhodující o preventivních opatřeních nebo nápravných opatřeních podle zvláštního právního předpisu si může vyžádat vyjádření příslušného orgánu, zda jde o ekologickou újmu nebo její bezprostřední hrozbu podle tohoto zákona. Pokud v žádosti uvede, že jde o věc, která nesnese odkladu, poskytne příslušný orgán své vyjádření do 1 dne od obdržení žádosti o vyjádření.
- ▶ Je -li příčinou vzniku ekologické újmy **havárie podle vodního zákona**, postupuje se
 - ▶ při jejím zneškodňování a odstraňování jejích škodlivých následků podle § 40 a 41 vodního zákona;
 - ▶ při ukládání nápravných opatření k odstranění následků takové havárie se postupuje podle tohoto zákona.



Ekologická újma: Vztah zákona o EÚ a jiných předpisů (§ 21 ZoEÚ) –
EÚ a odpovědnost za škodu

- ▶ Podle obecných předpisů o odpovědnosti za škodu se nepostupuje, pokud je v důsledku nápravy ekologické újmy podle tohoto zákona nahrazena i škoda na majetku.
- ▶ pokud by nahrazena škoda na majetku „dříve“ – započítá se na plnění podle zákona i EU

Odpovědnost za ekologickou újmu – zákon o ŽP

44

- Zák.č. 17/1992 Sb.o životním prostředí
 - § 10 – pojem ekologická újma
 - ✦ „**Ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti**“
 - § 27 – odpovědnost za ekologickou újmu
 - ✦ znaky
 - a) lidská činnost
 - b) poškození složky nebo vnitřních vazeb a procesů ekosystému
 - c) ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystému
 - d) Příčinná souvislost mezi a) a b); b) a c).

Odpovědnost za ekologickou újmu – zákon o ŽP

45

- Způsob odstraňování ekologické újmy
 - obnovení původního stavu
 - kompenzační opatření
 - náhrada v penězích
 - kombinace výše uvedených způsobů
- Oprávněný z ekologické újmy
 - STÁT
- *Z judikatury k uplatňování institutu ekologické újmy dle § 27 zákona č. 17/1992 Sb. o ŽP*
 - *Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5.3.2015 čj. 7 As 180/2014-28 ve spoj. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1.6.2017 čj- 1 As 48/2017-33*
- Vztah k občanskému zákoníku
 - *Z judikatury např. :*
 - *rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2016 čj. 25 Cdo 2466/2014 ve spoj. s Usnesením Ústavního soudu ze dne 11.7.2016 sp.zn. II. ÚS 2259/16*

Odpovědnost za ekologickou újmu

– zák. o EÚ

46

- Zák. č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů
 - **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES o odpovědnosti za v souvislosti s nápravou škod na životním prostředí, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/21/ES o nakládání s odpad\y z těžebního průmyslu a o změně směrnice 2004/35/ES**
 - ✦ Vztah zák. o EÚ k zák. o ŽP
 - ✦ Vztah zák. o EÚ k OZ
 - ✦ Vztah zák. o EÚ ke složkovým předpisům

Odpovědnost za ekologickou újmu – zák. o EÚ

47

- Prováděcí předpisy:
 - **Vyhláška č. 17/2009 Sb., o zjišťování a nápravě ekologické újmy na půdě**
 - **Nařízení vlády č. 295/2011 Sb., o způsobu hodnocení rizik ekologické újmy a bližších podmínkách finančního zajištění**
 - ✦ Metodický pokyn ZPO6/2012 odboru environmentálních rizik a ekologických škod Ministerstva životního prostředí pro provádění základního hodnocení rizika ekologické újmy
 - upravuje postup při vyplňování přílohy č. 1 k nařízení vlády č. 295/2011 Sb. o způsobu hodnocení rizik ekologické újmy a bližších podmínkách finančního zajištění

- pojem „ekologická újma“ podle zák. o EÚ
 - ✦ *nepříznivá měřitelná změna přírodního zdroje nebo*
 - ✦ *měřitelné zhoršení funkcí přírodního zdroje*
 - ✦ *která se může projevit*
 - ✦ *přímo nebo*
 - ✦ *nepřímo*

Odpovědnost za ekologickou újmu – zák. o EÚ

49

- **OBJEKTY:**
- **změny na:**
 - **chráněných druzích volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo přírodních stanovištích**
 - **podzemních nebo povrchových vodách včetně přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod**
 - **půdě**
- ✦ **pokud tyto změny mají závažné nepříznivé účinky na těchto vybraných objektech nebo představují závažný nepříznivý vliv na lidské zdraví**

Věcná působnost zákona:

2 skupiny případů ekologické újmu nebo hrozby jejího bezprostředního vzniku:

A. EÚ způsobená provozní činností uvedenou v příloze zákona

✦ např.:

- provozní zařízení podléhající vydání integrovanému povolení
- vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních podléhajících povolení
- čerpání znečištěných podzemních vod a jejich následné odvádění do vod povrchových nebo podzemních
- zacházení ze závadnými látkami
- nakládání s nebezpečnými chemickými látkami
- přeshraniční přeprava odpadů
- nakládání s těžebním odpadem

B. EÚ způsobená další provozní činností, pokud

- ✦ a) v jejím důsledku dojde ke vzniku nebo bezprostřední hrozbě ekologické újmy **na chráněném druhu volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo přírodním stanovišti**
- ✦ b) je realizována **v rozporu s právními předpisy**
- ✦ c) existuje **příčinná souvislost mezi a) a b)**

Odpovědnost za ekologickou újmu

– zák. o EÚ

51

- ekologické újmy způsobené událostí nebo emisí, k níž došlo **po nabytí účinnosti zákona (1.5.2008)**
 - **tj. zákon neřeší tzv. staré ekologické zátěže**

Opatření

52

- Druhy:
- **Preventivní opatření (§ 6 ZoEU)**
 - provozovatel je povinen neprodleně provést v případě bezprostředně hrozící ekologické újmy
- **Nápravná opatření (§ 7 ZoEÚ)**
 - provozovatel je povinen
 - ✦ neprodleně v případě vzniku nebo zjištění ekologické újmy
 - sdělit příslušnému orgánu informace o všech důležitých okolnostech vzniku ekologické újmy nebo o okolnostech nasvědčujících jejímu vzniku
 - informace o provedených nápravných opatřeních (bezprostředních)
 - vypracovat **návrh nápravných opatření** podle přílohy k zákonu a předložit jej příslušnému orgánu ke schválení
 - **provést nápravná opatření** uložená příslušným orgánem i před zahájením řízení
 - sdělit příslušnému orgánu všechny informace v případě, že nápravná opatření nepovedou k nápravě ekologické újmy

Řízení o uložení preventivních nebo nápravných opatřeních (§ 8 ZoEÚ)

- Zahájení řízení
 - NA ŽÁDOST
 - a) fyzické nebo právnické osoby, která je ekologickou újmou dotčena nebo u níž je takové dotčení pravděpodobné, nebo
 - b) právnické osoby soukromého práva, jejímž předmětem činnosti je podle zakladatelského právního jednání ochrana životního prostředí a jejíž hlavní činností není podnikání nebo jiná výtěžná činnost.
 - Z MOCI ÚŘEDNÍ
 - analýza rizik
 - ✦ v případě, že existuje důvodné podezření, že v důsledku provozní činnosti došlo k ekologické újmě na **půdě nebo horninách**, včetně přírodních léčivých zdrojů nebo peloidu – řízení se přerušuje
 - ✦ k analýze rizik si příslušný orgán vyžádá stanovisko příslušné krajské hygienické stanice

SPECIÁLNÍ SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ

OZNÁMENÍ O ZAHÁJENÉ ŘÍZENÍ

- zveřejní příslušný orgán na portálu veřejné správy a
- neprodleně o něm informuje orgán příslušný rozhodovat o preventivních opatřeních nebo nápravných opatřeních podle jiných právních předpisů (např. zákon o vodách, zákon o ochraně přírody, zákon o lesích)

Řízení o ekologické újmě dle zákona o EÚ/podzim 2020:

The screenshot shows a web browser window displaying the website of the Czech Environmental Inspectorate (ČIŽP). The browser's address bar shows the URL cizp.cz/Evidence-pripadu-ekologicke-ujmy. The website header includes the logo of the Česká inspekce životního prostředí (Czech Environmental Inspectorate) and navigation links for RSS, a map, and a search function. The main content area features a breadcrumb trail: [Úvodní](#) > [Témata](#) > [Ekologická újma](#) > Evidence případů ekologické újmy. The title of the page is "Evidence případů ekologické újmy". The main text states: "Doposud ČIŽP neevduje žádný případ ekologické újmy dle zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů. Pokud takové případy kdykoli v budoucnu nastanou, budou na této stránce vždy bezodkladně zveřejněny." Below this text, it is noted that the page was last updated on 05.04.2018 by Jana Jandová and has been viewed 2161 times. There are social media sharing icons for Twitter, Facebook, LinkedIn, and Print. The left sidebar contains a menu with categories such as AKTUALITY, HLÁŠENÍ HAVÁRIÍ, PRAKTICKÝ RÁDCE, ČIŽP, PROTIKORUPČNÍ PROGRAM, TÉMATA, Právní normy, CITES, GMO, Ekologická újma (with sub-items: Působnost, Právní normy, Informace o zahájení řízení, Evidence případů ekologické újmy), IPPC, IRZ, Projekt OP LZZ, Dotace SFŽP, Havárie na vodách, SLUŽBY, and MEDIA. The Windows taskbar at the bottom shows the system tray with the date 21.10.2020 and time 12:03.

Řízení o ekologické újmě dle zákona o EÚ/podzim 2021 – 1. zahájené řízení, „havárie na Bečvě“

The screenshot shows a web browser window displaying the website of the Czech Inspectorate for Environment (ČIŽP). The browser's address bar shows the URL <https://www.cizp.cz/Informace-o-zahajeni-rizeni>. The website header includes the logo of the Česká inspekce životního prostředí (Czech Inspectorate for Environment) and navigation links such as "Kontakty", "Diskuse", "Odkazy", and "E-podatelna". The main content area features a breadcrumb trail: "Úvodní > Témata > Ekologická újma > Informace o zahájení řízení". Below this, a section titled "Zahájená řízení:" contains the text: "Ozámění o zahájení řízení v souladu s ustanovením § 8 odst. 5 zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů ČIŽP zveřejňuje na portálu veřejné správy - link <https://portal.gov.cz/>." To the right of this text are social media sharing icons for Facebook, Twitter, LinkedIn, and Print, with a count of 0. The left sidebar contains a menu with categories like "AKTUALITY", "HLÁŠENÍ HAVÁRIÍ", "PRAKTICKÝ RÁDCE", "ČIŽP", "PROTIKORUPČNÍ PROGRAM", "TÉMATA", "Právní normy", "CITES", "GMO", "Ekologická újma", "IPPC, IRZ", "Projekt OP LZZ", "Dotace SFŽP", "Havárie na vodách", "SLUŽBY", and "MÉDIA". The footer of the website includes contact information: "E-mail | Nahoru | Hlavní strana | © 2004 - 2016 ČIŽP; Na Břehu 267, 190 00 Praha 9; Tel: +420 222 860 111, Powered by PubliX". The Windows taskbar at the bottom shows the date and time as 10:38 on 06.10.2021, and the temperature as 12°C.

Havárie na Bečvě / vybrané zdroje

- K aplikaci zákona o EU – Česká společnost pro životní prostředí (březen 2021)
 - <https://ekolist.cz/cz/publicistika/nazory-a-komentare/ceska-spolecnost-pro-pravo-zivotniho-prostredi-aplikace-zakona-o-predchazeni-ekologicke-ujme-a-pripad-reky-becvy>
- Zahájení řízení o uložení nápravných opatření dle zákona o ekologické újmě ve věci odstranění následků možné ekologické újmy (17.6.2021 na žádost spolků: ČRS, z.s., MO Hustopeče nad Bečvou; Arnika z.s.; Vsetínské fórum, z.s., zastoupených advokátem)
 - Blíže viz např. Arnika, z.s.: tisková zpráva <https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/ceska-inspekce-zivotniho-prostredi-zahajila-rizeni-o-ulozeni-napravnych-opatreni-na-rece-becve>
 - <https://www.cizp.cz/pusobnost/ekologiccka-ujma/zahajena-rizeni>
- Sněmovní dokument 9016
Závěrečná zpráva Vyšetřovací komise k ekologické katastrofě na řece Bečvě (září 2021)
 - <https://www.psp.cz/sqw/sd.sqw?cd=9016&o=8>
- ČIŽP: Analýza zprávy Vyšetřovací komise k ekologické katastrofě na řece Bečvě (září 2021)
 - <https://www.cizp.cz/CIŽP-Analyza-zpravy-Vysetrovaci-komise-k-ekologicke-katastrofe-na-rece-Becve.html>

Náklady

57

- **povinnost nést náklady má provozovatel**
 - a to i v případě, kdy opatření zajistí příslušný úřad.
 - o náhradě nákladů rozhoduje příslušný orgán, který nápravná opatření uložil
 - pokud ekologickou újmu nebo její bezprostřední hrozbu způsobilo **více provozovatelů, nesou náklady společně a nerozdílně**
- **provozovatel činností v příloze č. 1 nenese náklady, pokud prokáže**, že ekologická újma nebo její bezprostřední hrozba
 - byla způsobena třetí osobou a došlo k ní i přesto, že byla přijata vhodná bezpečnostní opatření nebo
 - je důsledkem splnění rozhodnutí nebo jiného závazného aktu orgánu veřejné správy a nejedná se o rozhodnutí nebo akty vydané k odstranění nebo zmírnění emisí nebo událostí způsobených provozní činností provozovatele
- další podrobnosti ohledně nákladů resp. jejich náhradě stanoví zákon

Finanční zajištění:

Pojištění odpovědnosti za ekologickou újmu

58

§ 14 ZoÚ

Povinné pojištění:

- provozovatel, který vykonává provozní činnost uvedenou v příloze č. 1 k o zákonu o EÚ
- **rozsah finančního zajištění** musí po celou dobu výkonu provozní činnosti provozovatele **odpovídat rozsahu možných nákladů a intenzitě nebo závažnosti vytvářeného rizika ekologické újmy.**
- **HODNOCENÍ RIZIK** jednotlivých provozních činností uvedených v příloze č. 1 k ZoEÚ a jeho aktualizace
- výjimky z povinnosti povinného pojištění
 - provozovatel, který prokáže na základě hodnocení rizik, že provozní činností může způsobit ekologickou újmu, jejíž **náprava si vyžádá náklady nižší než 20 milionů Kč**
 - nebo ekologickou újmu, jejíž náprava si vyžádá náklady vyšší než 20 milionů a provozovatel – je zaregistrován v Programu **EMAS**
 - **má certifikovaný systém environmentálního řízení ČSN EN ISO 14 000**



Organizační zabezpečení

- Ministerstvo životního prostředí
- Česká inspekce životního prostředí
- Správy národních parků
- Agentura ochrany přírody
- Ministerstvo obrany
- Ministerstvo zdravotnictví
- krajské hygienické stanice
- újezdní úřady

- Dotčené orgány
 - příslušný vodoprávní úřad
 - příslušný orgán přírody
 - příslušný orgán ochrany zemědělského půdního fondu
 - příslušný orgán státní správy lesů

Přestupky

- Provozovatel se dopustí přestupku tím, že:
- neprovede preventivní opatření
- nesdělí příslušnému orgánu informace o všech důležitých okolnostech bezprostřední hrozby ekologické újmy, o nichž měl nebo mohl vědět, nebo o provedených preventivních opatřeních
- neprovede veškerá proveditelná nápravná opatření
- nesdělí příslušnému orgánu informace o všech důležitých okolnostech vzniku ekologické újmy nebo okolnostech nasvědčujících jejímu vzniku, o nichž měl nebo mohl vědět, nebo o provedených nápravných opatřeních
- vykonává provozní činnost uvedenou v příloze č. 1 k tomuto zákonu bez zabezpečení finančního zajištění v rozporu s § 14 zákona o EU.
- Pokuta: 1 000 000,-Kč., resp. až 5 000 000
- Blíže viz § 19 ve spoj. s ustanoveními zákona o EÚ , která stanoví povinnosti provozovateli + zákon o odpovědnosti za přestupky + přednáška č. 2 (l. Jančářová: Delikt ní (správněprávní a trestní) odpovědnost v právu životního prostředí)
-



Děkuji za pozornost

